

قۇمىل قاناتتى كەسەرتكى جانئۆرلار توپىنان تۇڭغىش رەت الپى دىنوزاۋردىڭ ناسقا اينالغان قازىندىسى بايقالدى

(پاسى 1 - بەتتە)

جاڭا تۇقىمداسى — جۇڭگو جىبەك جولى الپ دىنوزاۋرى جانە الپ دىنوزاۋر تەكنەستەردىڭ جاڭا تۇقىمداسى — شىنجاڭ قۇمىل الپ دىنو- زاۋرى دەپ ءبولدى. ەندى ەپر بولەك قۇيىم- شاق ومىرتاقسىلىك تامقا اينالغان قازىندىسى وتە ۇساتىلىپ كەتكەندىكىەن، ەرەكشەلىگى ايقىن بولپاي، قازىرشە ات قويلمايدى. اتتار ناسقا اينال- مان قازىندىلار بايقالغان جەر شىنجاڭنىڭ قۇملى جانە ونىڭ جىبەك جولنىا ورنالماقتادىعى سىندى ەرەكشە جاعراپيالىق ورنىنا بايلانسىتى بەرىلدى.

ۋاڭ شياۋلين بىلاي دەدى: جۇڭگو جىبەك

جولى الپ دىنوزاۋرى مەن شىنجاڭ قۇمىل الپ دىنوزاۋرىنىڭ بايقاۋى قۇمىل قاناتتى كە- سەرتكى جانئۆرلار توپى مەن جۇڭگو ەجەلگى بور ءداۋىرى كەسەرتكى اياقتى دىنوزاۋرلارنىڭ كوپ تۇرلىلىگىن مولايىتىپ عانا قالماستان، وسى دىنوزاۋر ءتۇرى توپىنىڭ وزگەرۋىن جاڭا ىنفور- ماتسىيالارمەن قامدادى ءارى ازىا ەجەلگى بور ءماۋىرى كوپ كەۋەكتى ومىرتقالى دىنوزاۋرلار تەكتەس دىنوزاۋرلارنىڭ ءوسىپ - وربىگەندە- گىن ءىپتى دە قۇاتتاي ءتوستى.

جۇڭگو جىبەك جولى الپ دىنوزاۋرىنىڭ 6 بۇندى وموين ومىرتاقسىلىك ۇزىندىعى شامامەن 3 مەتر، تۇرقىنىڭ ۇزىندىعى، نومەن مەجەلگەن- دە، 20 مەتردەن اسادى؛ شىنجاڭ قۇمىل الپ دىنوزاۋرىنىڭ قۇيرىشق ومىرتاقسىنىڭ جەكە

(پاسى 1 - بەتتە)

اۆتونوميالى رايوندىق پاركومنىڭ تالايى بويىن- شا، ۇكىمەتنىڭ وزىندىك قۇرىلىسن كۇشەيتىپ، قىزمەتتەردى تىپاناقتاندىرۋدى مىقتاپ يگەرىپ، جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك شىنجاڭ قۇرۇعا قۇلىنىۋ كەرەك.

شوكىرات زاكىر بىلاي دەپ اتاپ كورسەت- تى: پاس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ “1 - شىلدەدەگى“ ماڭغزدى ءسوزى ايقىقات شۇعلاسن شاشقان ماركسىزدىك تۇعىرنامالىق حۇجات، پارتيامىز- دىڭ شۇعلالى تابىستارى جازىلعان تارىخ داڭقى تاقتاسى، جاڭا داۋىردەگى جۇڭگو كوممۇنىستە- رنىڭ ساياسي جازناماسى، پارتيامىز دىڭ حالقتى نىنتىماقتاستىرىپ، باستاپ، جاڭا سايلاردا ەكپىن- دەيى ىلگەرىلەۋدەگى داۋىرلىك جۇمىلدىرۋ بۇي- رىعى. ساياسي دىگەڭپەيدى شىن مانىندە جوعارد- لاتىپ، پاس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ “1 - شىلدە- دەگى“ ماڭغزدى ءسوزىنىڭ كەلىلى ءمانىن دش- كەرىلەي تانىپ، پاس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ “1 - شىلدەدەگى“ ماڭغزدى ءسوزىنىڭ رۇحاني ءمانىن دالەم - ءدال يگەرىپ، “تورت تانىمدى“ كۇشەيتىپ، “تورت سەنمەندى“ بەكەمدەپ، “ەكىنى قورعاۋدى ورىنداپ، ساياسي تۇجىرمە- داۋ قىبىلەتەن، ساياسي ءنۇسسىنۇ قىبىلەتەن، ساياسي اتقارۋ قىبىلەتەن ۇزدىكىسىز جوعارىلا- تىپ، ۇلى پارتيبا قۇرۇ رۇحىن اسقاقتاتىپ، “توعىز ءسوز جوق“ ءنۇبىرلى تالايىن ەستە بەرىك ساقتاپ، حالقتىق تۇرعدىان بۇلجىماي، پارتيانىڭ ۇندەۋىنە ۇن قوسىپ، قوعام ورنىقتە-

(پاسى 1 - بەتتە)

ءبىر قىدىرۇ شارالار ارقىلى تارىم وزەنىنىڭ تومەن- گى اعارىندا جەر استى سۇنىڭ دەڭگەيى زور مول- شەردە جوعارىلانلىپ، جەر استى سۇنىىڭ ساپاسى كورنەكتى جاقسارتىلىپ، وزەن بويىنىڭ ەكولوگىيالىق ورتاسى بىرتىندەپ بارىنشا قالىپنا كەلتىرىلدى.

“تارىم وزەنىىنە سۇ جىبەرىلگەننەن كەيىن، ءشوپ ءوستى، توراڭغى ءتىرىلدى، بارلىق جەر جاسىل تۇسىپكە ەندى.“ - دەدى سىمپايلى ياسىن. ول قازىر قىستاقتىڭ ومىرشەڭدىكىكە تۇرلاندىدىەن، تارىم وزەنىنىڭ نارلەندىرۋىمەن، قازىر يىڭىسۇ قىستا- عىنداي بارلىق وتپاسىنىڭ تىنىش ءومىر، شات - شا- دىمان تىرىشلىك كەشىرىپ جاتقاندىغىن ايتتى. يىڭىسۇ قىستاننىىڭ وزگەرىسى تارىم وزەنى الاپىنىڭ ەكولوگىياسىن وڭاۋ الا كەلگەن وزگەرىس- تەردىڭ ءبىر شاعىن كورىنىسى.

باقلاۋ - ولشەۋ ساندى مالىمەتىندە كورسە- تىلۋىنىشە، تارىم وزەنىنىڭ تومەنگى اعارىنا ەكولوگىيا- لىق سۇ جىبەرىۋ باسقالتاننان بەرى، تومەنگى اعاردا وزەن ارانىسنا ءبىر كىلومەتر كەلەتىن جەردە جەر استى سۇنىنىڭ تەەرەڭدىگى 9.8 - 10.1 مەتردەن 2.1 - 5.3 مەترگە جوعارىلاپ، وسىم- دىك جامىلمىسى قالىپنا كەلگەن جانە جاقسارغان جەر اۋدانى 2285 شارشى كىلومەترگە جەتىپ، وسىپىدىك ءتۇرى 17 تۇردەن 46 تۇرگە مولمايعان.

توراڭغى ورمانى جاسىلدانىپ، ورمان قورعاۋىشلاردىڭ جۇزىنەن كۇلىكى ەستى

تاكلاماكان ءشولىنىڭ سولتۇستىك جىيەگىندە- گى بۇگۇر اۋدانىندا 400 مىڭ مۇدان استام تابيعي توراڭغى ورمانى بار. الدىڭغى عاسىردىڭ 80 - جىل- دارىنان باستاپ، بۇگۇر اۋداندىق ورمان شارۋاش-

ۋزىندىعى 210 مىللىمەترەدەن 320 مىللىمەترگە دەيىن بولپ، تۇرقىنىڭ ۇزىندىعى، نومەن مەجەلە- گەندە، 17 مەتر كەلەدى.

جۇڭگو جىبەك جولى الپ دىنوزاۋرىمەن بىرگە تاغى ءبىر قۇمىل قاناتتى كەسەرتكىسىنىڭ اس- تتىعى جاق سۇيەگىنىڭ سىنعى ساقتالغان، بۇل وسى الپ دىنوزاۋرلاردىڭ قۇمىل قاناتتى كەسەرتكىسىمەن بىرگە شامامەن 130 مىللىون جىلدان 120 مىللىون جىلدىڭ الدىنداعى بور داۋىرىندە قۇرىلق پەن اۋەدە بىرگە تىرشلىك ەتكەندىگىن تۇسىندىردەدى. “شىنجاڭ قۇمىل الپ دىنوزاۋرى ازىيادان بايقالغان ساناۋلى الپ دىنوزاۋر تەكتەسى كە- سەرتكى اياقتى دىنوزاۋر تۇرلەرىنىڭ “بىرى“ - ، دەي كەلىپ، ۋاڭ شىياۋلين بىسلاي دەدى: شىنجاڭ قۇمىل الپ دىنوزاۋرىمەن بىرگە تاغى حايۋان اياقتى دىنوزاۋردىڭ ءبىر ءىسى ساقتال- مان، بۇل دا قۇمىل قاناتتى كەسەرتكى جانئوار- لار توپىندا تۇغىشى بايقالغان حايۋان اياقتى دىنوزاۋردىڭ ناسقا اينالغان قازىندىسى.

ۋاڭ شياۋلين ءتۇسىندىرىپ بىلاي دەدى:

شىنجاڭ قۇمىل الپ دىنوزاۋرىنىڭ قاڭغاقسانان حايۋان اياقتى دىنوزاۋردىڭ ءتىسى تابى بايقالما- عاندىقتان، حايۋان اياقتى دىنوزاۋرلاردىڭ الپ دىنوزاۋرلاردىڭ ولەكەسىسە جەۋ جايىتىنىڭ بولغان - بولماعانىدەن تۇراقتاندىرۋعا كەلەيىد- دى. كەسەرتكى اياقتى دىنوزاۋرلار تۇگەلدەي ءتورت اياقتاپ جۇرەتەن ءشوپ قورەكتى لىعى مەن باياندى تىنىشتىق پاس نىساناسن جۇ- زەگە اسىررۋدى كۇش ساللا ىلگەرىلەتىپ، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى كۇلدەنۋى سىندى جۇڭگو ارمانىنىڭ شىنجاڭ تاراۋىن جاقسى جازاۋ كەرەك.

شوكىرات زاكىر بىلاي دەپ باسا دارىپتە- دى: پاس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ “1 - شىلدەدە- گى“ ماڭغزدى ءسوزىنىڭ رۇحىن ۇيرەنۋدى، ۇگىتتەۋدى، دايەكتىلەندىرۋدى، تىپاناقتاندىرۋدى نەگىزگى ارقاۋ، قوزعاۋشى كۇش ەتىپ، ۇيرەنۋ- دىڭ، دايەكتىلەندىرۋدىڭ قويۇ راين قالىپتاستە- رىپ، ۇيرەنۋدىڭ، دايەكتىلەندىرۋدىڭ قىزۇ ور- لەۋىن كوتەرىپ، قۇاتتى كۇش ۇبىستىرىپ، ۇيرەنۋ جەنتىستىگىن جاڭا داۋىردەگى شىنجاڭ قىزمەتەن جاقسى سىستەۋدىڭ ءىس جۇزىندىك ونىمدىلىگىنە شىن مانىندە اينالدىرۋ كەرەك. جاڭا دامۇ كەزەڭىن تىپناق ەتىپ، جاڭا دامۇ ۇم- تانمىن دايەكتىلەندىرىپ، جاڭا دامۇ ارناسىن قا- لىپتاستىرىپ، جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شىنجاڭدى جۇنگە سالۋ جالبى جوباسىن تولىق، دالەم - ءدال دايەكتىلەندىرىپ، قوعام ورنىقتىلە- ھى، ىندەتەنن ساقتانىۋ - تىزگىندەۋدى اۋدايىلاند- ىدىرۋ، كۇندىرىس حاۋىپسىزدەگى، ەكونوميكالىق جوعارى ساپالى دامۋدى سىياقتى قىزمەتتەردى تىڭ- ھىلىقتى جاقسى سىستەپ، جۇمىستاندىرۋ، وقۇ - اعارتۋ، ەمدەۋ، بەيقۇت ۇي سىياقتى خالىق تۇر- مىسى يىخىنەرىيا قۇرىلىستارىن ۇزدىكىسىز ىلگەرد- لەتىپ، ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمەن، باقت سەزىمەن، حاۋىپسىزدىك سەزىمەن ۇزدىك-

100 جىلدىق كۇرەس جولىندا جاڭا سايلارعا اتقانىيىق

جانئوار، مۇنداى الپ ءشوپ قورەكتى دىنوزاۋر- لار مەن ەت قورەكتى، حايۋان اياقتى دىنوزاۋر- لاردىڭ بايقاۋى قۇمىل قاناتتى كەسەرتكى جاذ- ۋارلار توپىنداعى تۇرلەردىڭ جانە ەكولوگيانىڭ كوپ تۇرلىلىگىن بارىنشا مولايىتتى. 2006 - جىلدىان بەرى اعا زەرەتتەۋشى ۋاڭ شياۋلين جۇڭگو ىلىم اكادەمىياسى ەرتەدە- گى ومىرتقالى جانئوارلاردى زەرەتتەۋ ورنى قۇمىل ىلمپى تەكسەرۋ اترەتىن باستاپ ءۇرتسى 10 نەشە جىل بويى قۇمىلدىڭ ءشول دالاسىندا ىلمپى تەكسەرۋ قىزمەتىن جۇرگىزىپ، سىرەك كەز دەسەتەن قۇمىل قاناتتى كەسەرتكى جانئوارلار توپىن بايقادى. قۇمىل ايماعى دۇنيە جۇزىندەگى قاناتتى كەسەرتكىلەردىڭ ناسقا اينالغان قازىندىسى ەك كەلەمدە جانە ەڭ شوعرلى تارالغان جەرگە اينالدى، وسى رەت زەرەتلىگەن دىنوزاۋردىڭ ناسقا اينالغان قازىندىسى ىلمپى تەكسەرۋ اترەتى بايقا- عانىنان كەيىن، 2008 - جىلدان 2016 - جىلعا دەيىن قۇققارۋ سىپاتىى جىىپ - تەرۋەدن كەلگەن.

ۋاڭ شياۋلين بىلاي دەپ ءتۇسىندىردى:

قاناتتى كەسەرتكىلەر مەن دىنوزاۋرلاردىڭ ءىا- رى دە توقمى قۇرىعان مەززووي داۋىرىندەگى باۋىرىمەن جورعالاتشى جانئوارلار، ولاردىڭ ءومىر سۇرگەن ءداۋىرى ۇقساس - شامامەن 230 مىللىون دا 66 مىللىون جىلدىڭ الدىنداعى تراسىيىك ءداۋىرىنىڭ سوڭغى مەزگىلىنەن بور ءداۋىرىنىڭ اقىرىندا دەيىن ءومىر سۇرگەن.

سىز جوعارىلاتۋ كەرەك.

شوكىرات زاكىر مىنالاردى تالاپ ەتتى: پاس شۇجى شي جىنپىڭنىڭ “1 - شىلدەدەگى“ ماڭغزدى ءسوزىنىڭ رۇحىن ۇيرەنۋدى، ۇگىت- تەۋدى، دايەكتىلەندىرۋدى، تىپاناقتاندىرۋدى تىڭ باستاما ەتىپ، ۇكىمەتتىڭ وزىندىك قۇرد- لىسىن كۇشەيتۋ كەرەك. جاڭا داۋىردەگى پارتيبا قۇرىلىسىنىڭ جالبى تالايىن جايپاي تىپا- ناقتاندىرىپ، پارتيانىڭ ساياسي قۇرىلىسىن بەتتىك باسشىلىغىنا باستان - اياق تاباندى بولپ، ۇكىمەت جۇيەسىنىڭ پارتيبا سىتىلى، پاكتىك قۇرىلىسىن ۇزدىكىسىز تەرەڭدەتىپ، “تورت بۇرىس سىتىلدى“، “تورت تەرىس پىيىلدى“ تاباندىلىقپەن وڭاپ، ءىس تىنىدە- رىپ، ناتىجە شىعارۋدىڭ تاماشا راينى قالىپتاستە- تىرۋ كەرەك. “قۇنكىتسىياسى ىلمپى، ۇقىق - جاۋاپكەرىشلىگى زاڭدا بەلىگىلەنگەن، زاڭدى قاتاڭ اتقاراتىن، جارىبا، ءادىل، زەردەلى دە جوعارى ءونمەدى، پاك تە سەنمەدى، خالىق رازى بولاتىن“ زاڭمەن جۇنگە سالاتىن ۇكە- مەت قۇرىلىسىن بەلسەنە ىلگەرىلەتۋ كەرەك. ۇكىمەتنىڭ تىپاناقتاندىرۋدى يىگەرۋەدەگى قىزمەت جاۋاپكەرىشلىگىن مۇقيات اتقارپ، ما- ڭغزدى مىندەتتەردى، ءتۇپىندى قىزمەتتەردى، كەلەلى نىسانلاردى ءجىنتى قاداعالاپ، مىقتى ۇستاپ، ءتۇرلى قىزمەتتەردىڭ ناقتى تىپاناقتانۋد- نا، ونىمدىلىك كورسەتۋىنە، جاڭا جاعداي اشۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

شاڭگاڭ مەن شىنجاڭنىڭ اۋىس - كۇيسىنىڭ دالمۇىن جەبەۋگە ۇسىنىس قويىپ، كەڭەس بەردى شياڭگاڭداغى مەملەكەتتىك خالىق قۇرىلتايىنىڭ ۋاكىلدەرى بەينە ەكران بايلانىس ءئاسىلى ارقى- لمى شىنجاڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايونىن كوزدەن كە- شىرۋگە ۇيمىداستىردى. ما فىڭگو ۇيرىمە باستىعى، لۇ رۇي - ان، حۋاڭ يۇشان، نان ياۋزۇڭ ورنىياسار ۇيرىمە باستىعى بولغان كوزدەن كەشىرۋ ۇيرىمەسى- نەن جىيىنى 33 ادام كوزدەن كەشىرۋگە قاتناسىپ، شىنجاڭنىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇى، ۇلتىتار نىنتىماعى، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايون قۇرىلىسى، ساياحاتتىڭ دامۇى سىياقتى جاعدايلاردى ۇعىستى.

بەيجىڭدەگى ءماجلىسى ورنىسندا مەملەكەتتىك خالىق قۇرىلتايى تۇراقتى كومىتەتىنىڭ ورنىياسار باس حاتشىسى گو جىنخۇا سوزىندە بىلاي دەپ اتاپ كور- سەتتى: وسى رەتكى كوزدەن كەشىرۋ قىمىلىنىڭ بەينە ەكران بايلانىس تاسىلمەن جۇرگىزىلۋى مەملەكەت- تىك خالىق قۇرىلتايى ۋاكىلدەرىنىڭ كوزدەن كەشىرۋ قىزمەتى تارىختىندا تۇڭغىشى رەت بولپ وتىر، خالىق قۇرىلتايى ۋاكىلدەرىنىڭ زاڭ بويىنشا مىندەت اتقار- ۋىن قولداۋ مەن قامتاماسىز ەتۋدىڭ ءبىر رەتكى جا- سامپاز امالياتى بولپ تابىلادى. ۋاكىلدەردىڭ وسى رەتكى كوزدەن كەشىرۋدى وراي ەتىپ، شياڭگاڭ- دىق ۋاكىلدەردىڭ باسىپىدەي مەن بەلسەندى رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، شياڭگاڭ مەن شىنجاڭنىڭ اۋىس - كۇيسىن، دالمۇىن جەبەۋگە ۇسىنىس قويىپ، كەڭەس بەرۋىن، نىنتىماقتى، جارسامەدى، گۇلدەنگەن، باي، وركەنىيەتتى، العاباسار، تىنىش ءومىر، شات - شادىمان تىرىشلىك كەشىرىگەن، ەكولوگىياسى تا- ماشا جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك شىنجاڭ قۇرۇعا كۇش - قۇاتىن ارىناۋلارىن ءۇمتە ەتەمەن.

شىنجاڭداغى ءماجلىس ورنىندا اۆتونوميالى را- يوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، اۆتونوميالى رايونىنىڭ ورنىياسار ءشوراعاسى ەركىسىن تۇنىياز شىنجاڭنىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇ جاعدايىن تانىستىردى. ول بىلاي دەدى: قازىر شىنجاڭ تارىجە- تاعى ەڭ جاقسى گۇلدەنگەن دامىعان مەزگىلدە تۇر. كوايدا امەرىكاداعى، باستاستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر شىنجاڭداغى ءار ۇلت خالىق تاماشا تۇرمىس كەشىرگەن شىنىدىقپەن ساناسپاي، ەشقانداي نەگىز- سىز، ەشقانداي قىسىنسىز، ەشقانداي دالەلسىز تۇردە شىنجاڭنىڭ “اتىنا داق سالىدى“، شىنجاڭدى “تۇرپايە- لاندىرىپ كورسەتتى“، ءىپتىى “ءناسىل جويۇ قىلمىسى“ جانە “ادامزاتقا قارسى قىلمىس“ دەگەن سىياقتى عاسىر- لىق وسەك - ايداڭدى ويدان قۇراستىردى. وسەك - اياڭ مىڭ قايتالانسا دا، ءباربىر وسەك - اياڭ، شىنجاڭنىڭ گۇلدەنىپ - كوركەيگەن، ءار ۇلت خالىقنىڭ باقتى تۇرمەس- قا كەنىلگەن شىندىغىن وزگەرتە المايدى، شىنجاڭنىڭ ءمات- تى العا ىلگەرىلەگەن اياق اللىسىن توسا المايدى. شياڭگاڭداغى ءماجلىس ورنىسندا كوزدەن كەشىرۋ ۇيرىمەسى شىنجاڭنىڭ تابىعات كورىنىسىن، جەر جايى مەن ەل جايىن جانە دامۇ تابىستارىن بەيە-

دىڭ ەكولوگىيانى قورعاۋعا ءمان بەرۋىنىڭ ارقاسى“ .

ءشول دالادا دا بالىق تۇلاپ، قىسقىش سەمەردى

ەندى ءبىر ايعا جەتپەيتىن ۋاقىتتا لوپنۇر كو- لىندەگى قىسقىشقان تاغى مول ءونىم الىنادى، بۇعان بالىقى چۇ نىڭيىڭ شىن كوڭلىدەن قۇانىش- تى.

42 جاستاعى چۇ نىڭيىڭ لوپنۇر اۋدانىنىڭ دىقانى، 2012 - جىلى تاكلاماكان ءشولىنىڭ سولتۇس- تىگىندەگى لوپنۇر كولىن كورىگەن ول وسى ارادا سۇ ونىمدەرى باعىمشىلىغىمەن اينالسۇعا بەكىدى. لوپنۇر كولى تارىم وزەنى الاپىنىڭ ەكولوگىياسىن وڭاۋ اتقارىلماعاننان كەيىن قالىپتاسقان سۇ الابى، تارىم وزەنىنەن جاقىن، توڭخرەگىندە تاغى ۇلكەن - كىشىلى “كولدەر“ قۇمدىق قويناۋىنا جاعالاي ور- نالاسقان.

”الغاش لوپنۇر كولىن كورىگەندە، سۇ ايدىنى تىم كولەمدى مەمس، بىرنەشە مىڭ مۇ عانا بولاتىن، ءبىراق سۋى تۇنىق ەدى، توڭخرەگىندە- گى ەكولوگىيالىق ورتا تارىم وزەنى سۇنىڭ نارلەن- دىرۋىسەن ومىرشەڭدىك قاۋالاتتى. جەرگىلىكتى ادامدار ماعان بۇرىن بۇل ارانىڭ سۋى وتە از بول- ماننى، سۇ تارىتلغان كەزدەرى سۇالىپ قالاننىدىغىن ايتتى. كەيىن تارىم وزەنىنىڭ تومەنگى اعارىنا ەكولوگىيالىق سۇ جىبەرىلۋىنە بايلانىستى، ۇلكەندى - كىشىلى ”كولدەر“ قۇمدىق قويناۋىننان پايدا بولا باستى. قۇرانغا تۇراقتى مەن بۇتا - بۇرگەن دە بىرتىندەپ جاڭا بۇرىشلىك شىعارىپ، ەكولوگىيالىق ورتا كورنەكتى جاقساردى“، - دەدى چۇ نىڭيىڭ. شىباق قويا بەرىپ، قىسقىش كىرگىزىپ، ءبىر جىل قۇلىشنعاننان كەيىن، چۇ نىڭيىڭنىڭ

شاڭگاڭ مەن شىنجاڭنىڭ اۋىس - كۇيسىنىڭ دالمۇىن جەبەۋگە ۇسىنىس قويىپ، كەڭەس بەردى

شياڭگاڭداغى مەملەكەتتىك خالىق قۇرىلتايىنىڭ ۋاكىلدەرى

بەينە ەكران بايلانىس ءئاسىلى ارقىلى شىنجاڭدى كوزدەن كەشىردى

نەلەيتىن «شىنجاڭ جاقسى جەر» ارناۋلى تاقىرىپتىق فېلىمىن كورىپ، شىنجاڭنىڭ “14 - بەسجىلدىق“ جو- بانى تىپاناقتاندىرۋ، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەل- دەۋى وزەكتىسى رايىون قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتۋ سىياقتىلار جونىندەگى مالىمەتتەردى تىڭداپ، ىلگەرىنە- دى - كەيىندى ءۇرىمجى خالىقارالىق قۇرلىتقتى پورت اۋماعى، ءۇرمىچى قالاسى مادەنىيەت ورتالىعى جوباۋا سارايى، قورعاس ەكونوميكالىق اشۇ رايونى، ەرەكشە ترانسفورماتور جازىنا شەكتى سەرىكتەستىگى، شىنجاڭ ءىسلام ءدىنى شۇمەيۋانى، قاناس كورنىس ءوڭىرى، قاشقار بايرىعى قالاسى، شىنجاڭ خالىقارالىق ۇلكەن بازارى سىياقتى جەرلەردى كوزدەن كەشىردى. مۇنان تىسى، كوزدەن كەشىرۋ ۇيرىمەسى اۆتو- نومىيالى رايون حوتان ايماعىنداعى بىلەگى ۇزىلگەن ۇل بالانى ۋاقتىنى ۇتا كۇش جالعاپ قۇتقارپ ەمدە- گەن قىسقا بەينەجازىيانى كورىپ، شىنجاڭ مەدىتسىنا داشۇەسىنە قاراستى جۇڭي شىپاخاناسى سۇبەك ءبولد- مىنىڭ شىپاگەرى لي لىيەن بەينە ەكراندا بايلانىسقا شىعبى، ۇل بالانىڭ وپەراتسىيادان كەيىنگى ساۋىغۇ اشۋالىن ۇعىستى. كوزدەن كەشىرۋ ۇيرىمەسى تاغى اقسۇ ايماعىنىڭ كۇشار قالاسىنداعى ءبىر ماقاناشى دىقانىمەن بەينە ەكراندا بايلانىسقا شىعبى، ونىڭ ماشىپنالاندىرىپ ماقتا ەڭۋ ارقىلى كىرىسىن ارتتىرىپ بايمعان جىكاياسىن ۇعىستى؛ قاشقار ايماعىنىڭ پوسكام اۋدانىنداعى تازىيەلەۋ، ياۋلۇ ورتالىغىنان وقۇ تاۋىسقان تارىيەلەنۋ شىمەن بەينە ەكراندا بايلانىسقا شىعبى، ونىڭ تازىيەلەۋ، ياۋلۇ كەشىرمەسى مەن وقۇ تاۋىسقاننان كەيىن باقتتى تۇرمىس كەشىرگەن جىكاياسىن ۇعىستى.

ۋاكىلدەر شىنجاڭنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال اۋداسى قول جەتكىزگەن ناتىجەلەرى مەن تا. جىريە - ادىستىرى، “ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جول“ قۇرد- لمسى بارىسىندا اتقارغان رولى سىياقتىلار جونىندە اۋ- تونوميالى رايونداغى ماجىلىسىكە قاتىناسقان باسشى جولداستارمەن، قانتستى تاراۋلارداغى جاۋاپتىلارمەن نىقالداسىپ، پىكىر اۋىستىردى. ۋاكىلدەر ءبىر اۋىز- دان مىنانى ءبىلدىردى: شىنجاڭنىڭ دامۇنىنىڭ قازىر- گى جاعدايى مەن بولاشاعىنا تولىق سەنىمدىمىز، شىنجاڭ جونىندەگى تۇسىنكتى ونان ارى تەرەڭدە- تىپ، ەكى جەردىڭ دوستىغىن نىعايتىپ، ەكى جەردىڭ قۇرىلىسىنا، دامۇىنا اناعۇرلىم ويداعىداي كەڭەس بەرىپ، كۇش قوسامىز.

كوزدەن كەشىرۋىنىڭ ناقتى ونىمدىلككە قول جەتكىزۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ “ۇشىن، باستاپقى كەزەڭدە اۆتونوميالى رايون مەملەكەتتىك خالىق قۇرىلتا- يى ۋاكىلدەرى قىزمەتىن ىنفورماتسىپالاندىرۋ تۇعىرى ارقىلى شياڭگاڭداغى مەملەكەتتىك خالىق قۇرىلتايىنىڭ ۋاكىلدەرىنە شىنجاڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعى مەن باياندى تىنىشتىعى، ۇلتىتار نىنتىماعىنداعى تارىجىي تابىستار جانە ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇ جاعدايى سىياقتىلاردى بەينەلەيتىن قاتىستى ماتەرياللاردى جىبەردى.

اۆتونوميالى رايوندىق خالىق قۇرىلتايى تۇراقتى كومىتەتىنىڭ ورنىياسار مەڭگەۋەششى لي شۇەجۇن تەكسەرۋ جۇرگىزۋ بەينە ەكران اۋىس - كۇيسى ءما- جىلىسىن باستىقاردى. اۆتونوميالى رايون باستىلارنان ءۇمىرات وبۇل، ابدۇرىقىپ ءتومۇرنىياز قاتارلىلار قىمىلعا قاتىناستى.

لوپنۇر كولىندەگى سۇ ونىمدەرى باعىمشىلىعى جاذ- دىانىىپ، بوزبالىق، ءوڭماڭداي، الابۇعا سىياقتى تۇشىشى سۇ بالىقتارى لوپنۇر كولىن مەكەندەپ، قىسقىش باعىمشىلىعى دا جىل سايىن 20 توننا ءونىم بەرىپ، لوپنۇر اۋدانىن سۇ ونىمدەرىمەن قامداۋ- دان سىرت، ۇرىمجىگە دە ساتىلدى. تارىم وزەنىنە ەكولوگىيالىق سۇ جىبەرۋدىڭ ۇزدىكىسىز ىلگەرىلە- ۋىنە نەلسە، لوپنۇر كولىنىڭ سۇ ايدىنى ۇزدىكىسىز كەڭەيىپ، ەكولوگىيالىق ورتاسى بارعان سايىن جاق- سارىپ، سۇ ونىمدەرى باعىمشىلىعى مەن قۇمدى ءشول ساياحاتىن ءبىر تۇلعالاندىرغان تاماشا جەرگە اينالغاندىعى چۇ نىڭيىڭنىڭ سەنمىن ءىپتى دە نە- عاينا ءتۇستى.

”لوپنۇر كولىنىڭ قازىرگى سۇ ايدىنى 12 مىڭ مۇعا كەڭەيىپ، تىرەڭدىگى 7 مەترگە جەتىپ، سۇ ونىمدەرى باعىمشىلىغىنا وتە تاماشا شارىت - جاعداي ازىرلەدى“، - دەدى چۇ نىڭيىڭ. قازىر لوپنۇر كولىنىڭ توڭخرەگىندەگى توراڭغى بارعان سايىن جاقسى ءوسىپ، بۇتا - بۇرگەن دە جاسىل جەلەك جامىلدى. لوپنۇر كولنىە كەلەتەن جولدىڭ چاڭادان سالىنۋىمەن قارماق سالۋدى، سۇرەتكە ءتۇسىرۋدى، قۇمىدا ساياحاتتائۋدى ۇناناتتىندار لوپنۇر كولنىە كەلىپ دەمالىپ، كەزىندە ەشىكىم كەرەك ەتپەيتىن “كولدەردىڭ“ دۇمانىن اسىرىپ، ومىرشەڭدىكىكە تولتىراتىن بولدى.

”لوپنۇر كولىندە سۇ ونىمدەرى باعىمشىلغى- نىڭ جاندانۋىنىڭ سەبەبى، تۇپتەپ كەلگەندە، قور- شاعان ورتانىڭ جاقسارۋىنىڭ ناتىجەسى. سۇ بولسا عانا لوپنۇر كولىنىڭ ومىرشەڭدىگى قا